

DESCOPERIRILE MONETARE ȘI LEGĂTURILE DINTRE TRACII SUD-DUNĂRENI ȘI LUMEA GETO-DACĂ*

de VIRGIL MIHĂILESCU-BIRLIBA

Propunându-ne abordarea unei asemenea problematici, sintem conștienți și de necesitatea prezentării condițiilor arheologice și istorice în care are loc fenomenul respectiv. În același timp, de la bun început nu ne facem iluzii cu privire la depășirea complexității și dificultății analizării procesului istoric din perioada la care ne vom referi și, care în ultimă instanță, este în strinsă dependență de apariția și formarea Latène-ului carpato-dunărean.

După ce Vasile Pârvan a atribuit celților rolul determinant în laténizarea triburilor geto-dace¹, remarcând totuși și rolul sudului tracic², profesorul Ion Nestor, pornind de la o nouă analiză a materialelor descoperite, a explicat geneza Latène-ului geto-dac, ca fiind datorată, mai ales, puternicei influențe elene prin intermediul tracilor sudici³. Din anul 1940, o dată cu acumularea unor noi și importante descoperiri arheologice a început să se desprindă în mod pregnant aportul sud-dunărean la cultura Latène-ului geto-dac și să se poată face în același timp și unele nuanțări în tratarea apariției și dezvoltării civilizației geto-dace

* Comunicare susținută la a II-a Sesiune științifică de comunicări a Muzeului Arheologic din Constanța (16—18 oct. 1970), sub titlul *Legăturile dintre tracii sud-dunăreni și lumea geto-dacică pe baza descoperirilor monetare*.

¹ Vasile Pârvan, *La pénétration hellénique et hellénistique dans la vallée du Danube*, în *BSH*, X, 1923; idem, *Considération sur les sépultures celtiques de Gruia*, în *Dacia*, I, 1924, p. 35—40; idem, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, 1926; idem, *La Dacie à l'époque celtique*, în *CRAI*, Paris, 1926, p. 86 și urm.; idem, *Dacia. Civilizațiile străvechi în regiunile carpato-dunărene*, (tradusă de Radu Vulpe), București, 1937.

² V. Pârvan, în podoabe (brățările din Latène-ul III, cu capetele în formă de protome de șerpi, vasele de aur), în ceramică, la sanctuarele dacice (analogii cu descoperirile de la Aboba și Madara) ș.a., vede puternice pătrunderi culturale dinspre sudul Dunării (cf. *Getica. O protoistorie a Daciei, op. cit.*, p. 544, 562, 576,—577, 579, 590, 597, 607, și 637).

³ I. Nestor, *Keltische Gräber bei Medias. Ein Beitrag zur Frage der frühen keltischer Funde in Siebenbürgen*, în *Dacia*, VII—VIII, 1937—1940, p. 159—182.

de tip Latène. Rolul lumii elenistice și a sudului traco-illyr în laténizarea nord-dunăreană fusese susținut de mai de mult de profesorul D. Berciu ⁴, însă în 1957 acesta își formulează și argumentează opinia sa cu privire la formarea Latène-ului nord-dunărean ⁵. Contribuția domniei sale la atât de importanta problemă a apariției și formării Latène-ului la nord de Dunăre a fost sprijinită mai recent prin aducerea unor noi argumente în studiile care au urmat după cel din 1957 ⁶. În esență, profesorul D. Berciu afirmă existența unei desfășurări inegale în timp, spațiu, ritm și profunzime a procesului laténizării, în așa numita zonă „istro-pontică” (de la est de Porțile de Fier pînă la Gurile Dunării și în Dobrogea), apărînd și dezvoltîndu-se mai timpuriu civilizația de tip Latène ⁷, păstrîndu-se, totuși o „unitate în diversitate” ⁸. Că ritmul de dezvoltare nu a fost uniform pentru diferitele regiuni tracice, este constatat și la scara întregii Peninsule Balcanice, — acest ritm fiind mai rapid în zona imediat învecinată centrelor elene sau elenistice și scăzînd cu cît ne îndepărtăm de acestea, precum și în regiunile muntoase ⁹.

Pe la jumătatea secolului al V-lea î.e.n., geții din Dobrogea, sudul Moldovei, ca și cei din cîmpia Munteniei și Olteniei, trec „împreună cu tracii sud-dunăreni” ¹⁰, spre etapa Latène a civilizației fierului, lucru demonstrat prin apariția ceramicii cenușii sau portocalii lucrate la roată (de la Alexandria, Epurești, Chirnoși, Grădiștea, Oinac, Daia, Bănești, Mînzălești, Birsești, Salcia, Grojdibod, Coțofenii-din-Dos, Orlea, Celei) sau prin produsele imitînd pe cele grecești (Alexandria, Coțofenii-din-Dos și Salcia), care se întîlnesc din valea Mariței pînă în valea Dunării, precum și prin seria fibulelor de tip „trac”, răspîndite și la nord de Dunăre, prin importul de produse grecești și prin apariția artei traco-getice ¹¹.

⁴ D. Berciu, în AO, XXII, p. 125—130; p. 95; idem, *Balcania*, VII, p. 283 și urm.; idem, *RI*, XXX, 1—2, 1944, p. 19 și urm.

⁵ D. Berciu, *À propos de la genèse de la civilisation de Latène chez les géto-daces, în Dacia*, NS, I, 1957, p. 133 și urm.

⁶ D. Berciu, *Sînt geții traci nord-dunăreni?*, în SCIV, XI, 1960, 2; idem, *Perioada 11-12 a Hallstattului (taza D), Istoria României*, I, 1960; idem, *Băștinașii în volumul Din istoria Dobrogei. Geți și greci la Dunărea de Jos*, I, București, 1965; idem, *Unitatea străveche carpato-dunăreană, bază a dezvoltării istorice ulterioare, în volumul Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, 1968; idem, *Arta traco-getică*, București, 1969.

⁷ D. Berciu, *À propos de la genèse de la civilisation de Latène chez les géto-daces, op. cit.*, p. 135; idem, *Quelques problèmes communs de la préhistoire de la Roumanie et de celle de la Bulgarie*, în *Izv. Inst.*, XXIII, 1966, p. 26.

⁸ D. Berciu, *Unitatea străveche carpato-dunăreană, bază a dezvoltării istorice ulterioare, op. cit.*, p. 37.

⁹ D. P. Dimitrov, *La Bulgarie Pays de civilisations anciennes*, Sofia, 1961, p. 14.

¹⁰ D. Berciu, *Sînt geții traci nord-dunăreni?*, în SCIV, XI, 1960, 2, p. 263.

¹¹ D. Berciu, *À propos de la genèse de la civilisation de Latène chez les géto-daces, op. cit.*, p. 136—139; idem, *Sînt geții traci nord-dunăreni?*, op. cit., p. 266—268.

Obiecțiuni s-au adus mai ales în legătură cu proveința ceramicii lucrată cu roata, cenușie sau portocalie, ca și în ceea ce privește interpretarea și corelarea logică a tuturor descoperirilor, unii cercetători aducând argumente noi în sprijinul ipotezei originii locale a acestei ceramicii¹², sau, dimpotrivă, susținând neadmiterea acestui lucru¹³.

În afara unor documente arheologice, existența citorva informații istorice, deși reduse ca număr și disparate, contribuie la clarificarea problemei Latène-ului nord-dunărean. Existența formațiunii statelor odryde, ca și extinderea sa pînă la Dunăre¹⁴ sau după unii și la nord de Istru¹⁵, formațiunea politică condusă de acel „rex Histrianorum”, expedițiile macedonene ale lui Alexandru cel Mare și Zopyrion, ca și momentele Dromichaites, Rhemaxos, Burebista, reprezintă doar jaloanele cunoscute ale istoriei politice a triburilor getice de la Dunărea de Jos, începînd de la sfîrșitul secolului al V-lea î.e.n. și pînă în secolul I î.e.n. Dar, cele de mai sus constituie numai știrile cunoscute de către noi, evenimentele de la Dunărea de Jos putînd fi și trebuie să fi fost mult mai numeroase și complicate în această perioadă. Totuși, putem sesiza cu ușurință orientarea și concentrarea istoriei politice a geto-dacilor de pînă la Burebista, spre valea Dunării, fapt care nu se poate să nu aibă și susținerea materială corespunzătoare, dovedită prin existența în această zonă a unui nivel de dezvoltare economico-social adecvat.

Bineînțeles că numismatica — la rîndul ei — trebuie și poate să intervină în discuția referitoare la apariția și formarea culturii Latène la nordul Dunării, începuturile unei circulații monetare fiind una din caracteristicile civilizației Latène. Pentru a vedea în ce măsură argumentul numismatic poate fi folosit în analiza genezei Latène-ului geto-dac, considerăm necesară trecerea în revistă a descoperirilor monetare, care ne sînt cunoscute pînă în prezent ca fiind de origine tracică certă, ca și pe acelea a căror proveniență sud-dunăreană este încă discutată. Socotim, de asemenea, obligatorie și trecerea în revistă a acelor descoperiri din sudul Istrului, care provin din spațiul nord-dunărean, pentru a dezbate și sub acest aspect subiectul pe care ni l-am propus.

Deși se pare că primele emisiuni monetare tracice apar în cadrul formațiunii statale odryde, începînd de la Sparadokus¹⁶, la nord de

¹² C. Preda, *Un nou aspect al începuturilor epocii Latène în Dacia (descoperirea de la Alexandria)*, în SCIV, XI, 1961, 1, p. 30 și urm.; Popescu Eugenia, *O nouă descoperire de „tip Alexandria” în așezarea de la Băldănești*, în Studii și comunicări, I, Pitești, 1968, p. 65 și urm.

¹³ Em. Condurache, *Problema apariției ceramicii Latène în regiunea Dunării de Jos*, în SCIV, 19, 1968, 4, p. 47—48; I. H. Crișan, *Contribuții la problema unității culturii materiale daco-gelice*, în Acta Mus Nap., V, 1968, p. 23 și urm.

¹⁴ R. Vulpe, *La succession des rois odryses*, în Istros, I, fascicula II, Bucurest, 1934, p. 238 și urm.; D. Berciu, *Sînt geții traci nord-dunăreni?*, op. cit., p. 275.

¹⁵ D. Berciu, *Sînt geții traci nord-dunăreni?*, op. cit., p. 275.

¹⁶ N. A. Mouchmov, *Les monnaies des rois thraces*, în Sbornik P. Diakovitch, Sofia, 1927, p. 198 și urm.

Dunăre sînt numai cîteva tetradrahme bătute în timpul lui Patraos (340—315 î.e.n.), regele Peonilor. Aceste piese monetare s-au găsit la Richițele (jud. Ilfov)¹⁷, la Călina (jud. Vâlcea)¹⁸ și alta, fără loc sigur de descoperire, în România¹⁹ (Head B. V., *Historia Nummorum*², Oxford, 1911, p. 236, fig. 149). Tezaurul descoperit la Graofsko (Pernik, R.P. Bulgaria), aflat în Muzeul din Vrața, are în componența sa, pe lângă cele 182 de tetradrahme din argint, Filip II și 10 tetradrahme de la Patraos, sugerînd prin prezența sa nu departe de Dunăre, nu numai drumul parcurs de aceste monede spre nordul Dunării, ci și legăturile strînse existente între locuitorii de pe ambele maluri ale fluviului²⁰.

La materialul numismatic de mai sus, în clipa de față — încercăm și alăturarea imitațiilor de tip Filip II, care nu sînt prea îndepărtate de original ca greutate, calitate și legendă²¹.

Dintre tetradrahmele de argint imitînd pe cele ale lui Filip II și care sînt executate îngrijit, avînd și legenda întreață sau puțin modificată, enumerăm următoarele: Dragoslavele, Epureni, Nireș, Petroșeni, Teiuș, Țintea, Găiești, Reghinul Săsesc, Rasa, Tulghieș, Dolhești, Murgeni, Richișu, Bihor, Stănilești, Bunești, Craiova, Turda, Curtea de Argeș, Criciova, Banat, Caraș, Oravița, Doștat, Bucovăț, Chișineu Criș, Lugoj, Buteni, Jiblea-Călimănești, Bilciurești, Năsăud²², Scărișoara-

¹⁷ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul Republicii Populare Române*, în SCIV, XI, 1960, 1, p. 190; idem, *Découvertes récentes de monnaies anciennes sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în Dacia, NS, IV, 1960, p. 587.

¹⁸ Idem, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în SCIV, XII, 1961, 1, p. 146.

¹⁹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în SCIV, 18, 1967, 1, p. 195; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques*, în Dacia, NS, XI, 1967, p. 381; M. Gramatopol, în *Caet selectiv*, 8, 1963, p. 308, nr. 169.

²⁰ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în SCIV, 18, 1967, 1, p. 191; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, în Dacia, NS, XI, 1967, p. 378.

²¹ C. Preda, *Aspects de la circulation des drachmes d'Histria dans la Plaine Gétique et la datation des premières imitations de type Philippe II (Trésor de Scărișoara, district d'Oltenița)*, în Dacia, NS, X, 1966, p. 226 și urm.; C. Preda și B. Ionescu, *Tezaur de drahme din Histria și imitații Filip II, descoperit la Crivăț*, în *Revista Muzeelor*, III, 1966, 1, p. 70.

²² Judita Winkler, *Tipurile monetare ale daco-geților și aria lor de răspîndire (I)*, în *Acta Mus Nap.*, V, 1968, p. 35—37.

Crivăț²³, Simileasca²⁴, București²⁵, Bugiulești²⁶, Ștefănești²⁷, Porolissum²⁸, Bistrița, Govora-sat, Fundeni-București, Novaci (Drăgănești), Roata (Videle, jud. Ilfov), Alexandria, Iași, Birlad, Ruși, Berzeasca Nouă, Buia, Gașeș, Hunedoara, Cluj, Firtușu²⁹, Giurgiu, Mînici-Lungeni, Poiana³⁰, Zigoneni³¹, Vovriești, Sighetul Marmăției, Hinova, Bicaz, Aiud, Huși, Ramna, Sinaia, Cîmpulung Muscel^{31a} etc.

Orizontul monetar al imitațiilor de bună calitate Filip II, în urma descoperirii de la Crivăț — se poate data în jurul anului 300 î.e.n.³², fapt pe deplin explicabil în urma constatării că monedele de tip Filip II, originale, vin la nordul Dunării în perioada Alexandru cel Mare—Lysimach, cînd „... legăturile cu lumea tracă se intensificaseră”³³.

La acestea se adaugă imitațiile după tetradrahmele și drahmele lui Alexandru și Filip al III-lea Arideul, adică 120—130 tetradrahme și cca. 110 drahme, reprezentînd doar 10% din totalul imitațiilor Alexandru-Filip III. Proveniența sud-dunăreană a acestor imitații este documentată

- ²³ C. Preda, *Aspects de la circulation des drachmes d'Histria dans la Plaine Gétique et la datation des premières imitations de type Philippe II (Trésor de Scărișoara, district d'Oltenești)*, op. cit., p. 222—227; idem, *Despre începuturile imitațiilor monetare de tip Filip al II-lea*, în *Studii Clasice*, XI, București, 1969, p. 70.
- ²⁴ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul Republicii Populare Române*, în *SCIV*, IX, 1958, 1, p. 153; idem, *Découvertes récentes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, II, 1958, p. 494.
- ²⁵ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în RPR*, în *SCIV*, XIV, 1963, 2, p. 467; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, VII, 1963, p. 589—590.
- ²⁶ Bucur Mitrea *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 572; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines dans la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, VIII, 1964, p. 374.
- ²⁷ Idem, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 335.
- ²⁸ E. Chirilă V. Lucăcel, I. Chifor, *Descoperiri monetare antice în Transilvania (III)*, în *Acta Mus Nap.*, III, 1966, p. 421.
- ²⁹ C. Preda, *Despre începuturile imitațiilor monetare de tip Filip al II-lea*, în *Studii Clasice*, XI, București, 1969, p. 75—76.
- ³⁰ C. Preda, *Aspects de la circulation des drachmes d'Histria dans la Plaine Gétique et la datation des premières imitations de type Philippe II (Trésor de Scărișoara, district d'Oltenești)*, op. cit., p. 228.
- ³¹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în R.S. România*, în *SCIV*, 16, 1965, 3, p. 611.
- ^{31a} Judita Winkler, *Zur relativen Chronologie der dako-getischen Münzen*, în *Acta Archaeologica Carpathica*, X, 1968, 1—2, p. 113 și harta de la p. 114.
- ³² C. Preda, op. cit., p. 231; idem, *Despre începuturile imitațiilor monetare de tip Filip al II-lea*, op. cit., p. 71—72.
- ³³ C. Preda, *Triburile geto-dace și circulația monedelor lui Filip al II-lea la nord de Dunăre*, în *SCIV*, VII, 1956, 3—4, p. 280.

prin descoperirea a 1200 de tetradrahme și cca. 1150 drahme în sudul Dunării³⁴.

Monedele de bronz Filip II și Alexandru cel Mare care apar la Zimnicea, trebuie adăugate la categoria monedelor care au o origine sud-dunăreană. Ele se găsesc mai abundent la sudul Istrului, dar prezența lor în nord semnifică și aici începuturile unei reale circulații monetare³⁵. Ca și alte monede macedonene, pătrunderea lor spre linia Dunării se face pe văile Strymon — Hebrus — Isker — sau Ogosto³⁶. Monede de bronz Filip II s-au mai găsit la Preajba de Pădure (jud. Dolj, un tezaur), Mărgăritești (jud. Olt, 3 ex., care poate provin din cetatea dacică de aici), Rădăești³⁷, la care adăugăm și pe cele deja amintite, de la Zimnicea. Se poate ușor sesiza că aceste monede de bronz nu trec *dincolo* de arcul carpatic.

O problemă aparte și încă în discuție, este cea a monetăriei lui Lysimach, cea a lui Filip al III-lea Arideul, ca și a altor diadohi. După cum a demonstrat Margaret Thompson prin studiul său asupra tezaurului de la Armenak, monetăriile diadohilor emit — încă mult timp după moartea lui Alexandru, monedele de aur și de argint Filip II sau Alexandru III³⁸. Abia în 306—305 î.e.n., Lysimach va începe să bată monede de argint și bronz cu inițialele sale și cu semnul său personal, dar păstrând tipurile lui Filip II³⁹. Din 297 î.e.n., Lysimach va bate monedă de tip Alexandru zeificat, dar nu va ajunge să aibă monede de propagandă personală, cu portretul său⁴⁰. Acestea sînt faptele care ne fac să reconsiderăm oarecum data pătrunderii la nord de Danubiu, a unora din monedele de tip Filip II și Alexandru cel Mare. Pînă în clipa cînd, bineînțeles —după lungi și minuțioase studii, vom putea preciza apartenența monedelor de tip Filip II — Alexandru III, trebuie să presupunem cel puțin că o mare cantitate din aceste monede parvin la noi și după anul 300 î.e.n., după cum credem că ar trebui să admitem că pînă

³⁴ *Idem*, recenzia la articolul Winkler Judita, *Drahma și hemidrahma în sistemul monetar al daco-geților*, în *Acta Mus Nap.*, III, 1966, p. 75—89 (cu o planșă în text), din *SCIV*, 20, 1969, 2, p. 348—351. Mai mult, în Tracia s-a găsit și o ștanță monetară reprezentînd negativul unei imitații Filip II (Cf. C. Preda, *Despre începuturile imitațiilor monetare de tip Filip al II-lea*, în *Studii Clasice*, op. cit., p. 77.

³⁵ Bucur Mîtreă, *Monede antice și feudale descoperite la Zimnicea*, în *SCIV*, 16, 1965, 2, p. 241—243.

³⁶ *Idem*, *Penetrazione commerciale e circolazione monetaria nella Dacia prima della conquista*, în *ED*, X, 1945, p. 142.

³⁷ Bucur Mîtreă, *Descoperirile monetare și legăturile de schimb ale Histriei cu populațiile locale în sec. V—IV î.e.n.*, în *Studii Clasice*, VII, București, 1965, p. 150; C. Preda, *Triburile geto-dace și circulația monedelor lui Filip al II-lea la nord de Dunăre*, în *SCIV*, VII, 1956, 3—4, p. 277; E. Isăcescu, *Monede de bronz de la Filip al II-lea, regele Macedoniei găsite în Oltenia*, în *SCN*, IV, 1968, p. 319—322.

³⁸ Margaret Thompson, *The Mints of Lysimachus*, în *Essays in Greek Coinage presented to Stanley Robinson*, Oxford, 1968, p. 164.

³⁹ *Ibidem*, p. 165.

⁴⁰ *Ibidem*.

și monedele de bronz Filip II — Alexandru cel Mare, găsite pe teritoriul țării noastre, fac parte din categoria acelor emisiuni postume, și deci au venit în nordul Dunării după moartea lui Alexandru cel Mare, tot spre anul 300 î.e.n. Așa se explică de ce, în R.P. Bulgaria, din 40 de tezaure rare au monede Filip II, cca. 50% au numai piese Filip II, iar în celelalte — găsim și exemplare monetare ulterioare; ultima grupă de tezaure, probabil că are în cea mai mare parte monede Filip II — *postume*.

Încercăm să aducem în discuție și un alt document numismatic, cel al monedelor emise de coloniile grecești vest-pontice și de la sud de Haemus, a căror penetrație la nord de Istru este destul de greu de explicat prin drumul maritim sau prin retransmisibilități, — drumul pe uscat prin sudul Dunării, prin intermediul tracilor sud-dunăreni, fiind cel mai acceptabil. Vom enumera aceste descoperiri cunoscute de noi: Oradea (2 ex. din Maroneia)⁴¹, Popești-Novaci (o tetradrahmă thasiană emisă la Odessos, o monedă de bronz din Messembria, o tetradrahmă din Maroneia și una din Amisos)⁴², Zimnicea (trei monede de bronz din Odessos)⁴³, Mierlău-Bihor (o monedă din Maroneia)⁴⁴, Boșneagu-Călărași (o tetradrahmă din Maroneia), la Cetățeni o monedă de bronz din Odessos⁴⁵, Furculești (o tetradrahmă din Maroneia)⁴⁶, Brîncoveanu — 2 tetradrahme din Odessos (sec. II î.e.n.), din care una este o contrafacere și una din Byzantion⁴⁷, Tîrnăvioara-Mediaș (o monedă de bronz

⁴¹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în R.S. România*, în SCIV, 16, 1965, 3, p. 608; idem, *Découvertes récentes ou plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, în *Dacia*, NS, IX, 1965, p. 492.

⁴² Bucur Mitrea *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în SCIV, 15, 1964, 4, p. 571; idem, *Découvertes anciennes et plus récentes de monnaies antiques et byzantines dans la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, VIII, 1964, p. 373; R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în SCIV, VI, 1955, 1—2, p. 258; idem, *Șantierul arheologic Popești*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 333.

⁴³ I. Nestor, *Așezările din societatea primitivă și sclavagistă în regiunea Dundrea de Jos*, în SCIV, I, 1950, 1, p. 94—95; Bucur Mitrea, *Monede antice și feudale descoperite la Zimnicea*, op. cit., p. 244.

⁴⁴ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în SCIV, 19, 1968, 1, p. 172; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, în *Dacia*, NS, XII, 1968, p. 447.

⁴⁵ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în RPR*, în SCIV, XIV, 1963, 2, p. 467; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, VII, 1963, p. 589—590.

⁴⁶ Idem, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul Republicii Populare Române*, în SCIV, XI, 1960, 1, p. 191; idem, *Découvertes récentes de monnaies anciennes sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, IV, 1960, p. 589.

⁴⁷ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în SCIV, 20, 1969, 1, p. 162

din Messembria)⁴⁸, București-Cățelu (monede de bronz din Byzantion)⁴⁹, Celei (o monedă a Maroneii), Singeorzu-Nou (un exemplar din Maroneia)⁵⁰ etc. Deci, ar fi aproape 20 de monede, unele de bronz, altele de argint, printre care găsim unele contrafaceri certe (la Brîncoveanu). Aceste monede vin la nord de Dunăre în tot cursul secolelor III—II î.e.n., arătînd și pe această cale orientarea economică și politică a lumii getice de la Dunăre.

Datele de C. Preda în a doua jumătate a secolului al III-lea — începutul secolului al II-lea î.e.n., monedele-imitații de tip Larissa par a aparține unei zone care cuprindea sud-vestul Olteniei și peste Dunăre, zona Vidinului. Deși nu se poate preciza regiunea unde au fost emise, existența lor pe ambele maluri ale Dunării reprezintă o confirmare a relațiilor dintre geții de la nordul și de la sudul fluviului din această zonă⁵¹. Monede-imitații de tip Larissa au fost găsite la Bugiulești, Hinova (un tezaur), Sărbătoarea (9 ex.), Adîncata (1 ex.), Costești (1 ex.), lângă Brașov (5 ex.), Lugoj (2 ex.), în zona Vidinului, în R.P. Ungară și R.S.F. Iugoslavia⁵².

În ceea ce privește monedele janiforme de pe teritoriul țării noastre, ele nu pot fi atribuite cu certitudine sudului Dunării. Exemplarele găsite la Bugiulești (2 ex.), Rîmnicu Vilcea (1 ex.), Govora (1 ex.), Polovragi (1 ex.), Craiova (29 ex.), Adîncata (1 ex.), Piatra Albă (1 ex.), Oltenia (18 ex.), Rîmnicu Sărat (1 ex.), România (1 ex.), ca și cele din sudul Dunării, de la Vidin, Turtucaia și R.P. Albania (3 ex.), arată o concentrare a lor în estul Olteniei, de unde par a fi emise, dar se remarcă și răspîndirea lor pe teritoriul din nordul R.P. Bulgaria. Ca origine, sînt atribuite monetăriei dacice, iar începuturile emiterii lor pot fi plasate prin a doua jumătate a secolului al III-lea sau începutul secolului II î.e.n.⁵³

În fine, un ultim orizont monetar de proveniență tracică, pare a fi cel al imitațiilor thasiene care circulă la nord de Dunăre pînă la apariția denarului republican⁵⁴. Imitațiile de monede thasiene se află

⁴⁸ E. Chirilă, V. Lucăcel, T. Pepelea, G. Togan, *Descoperiri monetare antice și bizantine în Transilvania*, în *Acta Mus Nap.*, IV, 1967, p. 48.

⁴⁹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în *SCIV*, XII, 1961, I, p. 145—146.

⁵⁰ E. Chirilă și I. Pop, *Tezaurul monetar de la Sînpetru (or. Brașov)*, în *Apulum*, VII/1, Sibiu, 1968, p. 162, 164.

⁵¹ C. Preda, *Monnaies imitant le type „Larissa” et à tête janiforme découvertes à Bugiulești (Oléténie)*, în *Dacia*, NS, VIII, 1964, p. 356—359

⁵² *Ibidem*, p. 356—357.

⁵³ *Ibidem*, p. 350—361.

⁵⁴ Bucur Mitrea, *Penetrazione commerciale e circolazione monetaria nella Dacia prima della conquista*, op. cit., p. 73; C. Preda, *Probleme de numismatică geto-dacică*, în *SCN*, III, 1960, p. 47; E. Chirilă, G. Mihăescu, *Tezaurul monetar de la Căprioru. Contribuții la studiul cronologiei și circulației tetradrahmelor Macedo-*

răspîndite pe un spațiu mult mai larg decît cel al monedelor amintite anterior, dovedind și în acest chip, generalizarea necesității monetare la geto-daci, în această perioadă. Asemenea imitații s-au găsit la : Celei (3 ex.), Coada Malului (și o tetradrahmă Cotys), Dobreni (25 ex.), Olteni, Păcureți (3 ex.), Peștera Bolii (12 ex.), Poiana Teiului (3 ex.), Popești-Leordeni (20 ex., una avînd chiar legenda THRAKON în loc de THASION), Sîncrăieni (1 ex.), Stoienești (14 ex), Suhaia (2 ex), Transilvania (în 3 tezaure)⁵⁵, Popești-Novaci (2 ex.)⁵⁶, Herăstrău⁵⁷, Turda, Monor (Reghin), Brașov⁵⁸, Nucii (Oltenița ; 40 ex.), Merișani (Alexandria)⁵⁹, Viișoara (4 ex.), Berceni (2 ex.)⁶⁰, Sînpetru (Codlea, 57 ex.), Furculești (Videle)⁶¹, Călugărița (Alexandria, 4 ex.), Chiseletu (Oltenița, tezaur), Timișoara⁶², Brîncoveanu⁶³, Daia⁶⁴, Gura Padinii (1 ex.)⁶⁵,

nei Prima și ale insulei Thasos, București, 1969, p. 26—27 ; Cf. T. Kațarova, *Novi danni za datirovkata na tetradrahmite na ostrov Tasos ot vtori period na monetosemnetomu i na trakiiskite tetradrahmi ot I v. tr. A. Ā.*, în *Izv. Inst.*, XXVII, 1964, p. 131—144, pl. I—V, p. 145—149, (rez. engleză, p. 150—152).

⁵⁵ E. Chirilă, G. Mihăescu, *op. cit.*, p. 32—36.

⁵⁶ V. Părvan, *Dacia*³, (traducere de R. Vulpe), București, 1958, p. 83 și nota 91, p. 166—168 (din cele 20 tetradrahme thasiene, una are legenda HERACLEUS SOTEROS THRACON, adică, „a lui Herakles Mîntuitorul tracilor”).

⁵⁷ Dorin Popescu, *Nouveaux trésors géto-daces en argent, în Dacia, XI—XII (1945—1947)*, 1948, p. 35, 41, 50 ; idem, *Trésors daces en argent des collections de l'Academie de la République Socialiste de Roumanie*, în *Inventaria Archaeologica*, fasc. 5, Bucarest. 1968, R 22d.

⁵⁸ E. Chirilă, Șt. Dănilă, V. Feneșanu, I. Pop, *Descoperiri monetare antice în Transilvania (II)*, în *Apulum*, VI, 1967, p. 607.

⁵⁹ C. Preda, *Cîteva tezaure monetare antice descoperite în regiunea București*, în *SCIV*, 17, 1966, 2, p. 372—373.

⁶⁰ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul Republicii Populare Române*, în *SCIV*, IX, 1958, 1, p. 153 ; idem, *Découvertes récentes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, II, 1958, p. 494—496 ; idem, *Monedele orașelor Dyrrhachium și Apollonia în Moldova*, în *SCN*, II, 1958, p. 78 ; idem, *Nota suplimentară despre tezaurul monetar de la Viișoara*, în *SCN*, III, 1960, p. 449.

⁶¹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente de monede antice pe teritoriul Republicii Populare Române*, în *SCIV*, XI, 1960, 1, p. 190—191 ; idem, *Découvertes récentes de monnaies anciennes sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, IV, 1960, p. 589.

⁶² Idem, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 569, 571—572 ; idem, *Découvertes récentes de monnaies anciennes et plus récentes de monnaies antiques et byzantines dans la République Populaire Roumaine*, în *Dacia*, NS, VIII, 1964, p. 372, 374.

⁶³ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în *SCIV*, 20, 1969, 1, p. 162.

⁶⁴ Idem, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în *SCIV*, 21, 1970, 2, p. 333.

⁶⁵ Idem, *Un nou tezaur de denari romani din timpul republicii descoperit în Oltenia*, în *SCIV*, 21, 1970, 3, p. 431.

Covurlui (5 ex.)⁶⁶, Sfînțești (13 ex.)⁶⁷, Stăncuța⁶⁸, Adîncea (Tîrgoviște)⁶⁹, Afumați⁷⁰, Satu Nou (Oradea, 1 ex.), Remetea Mare⁷¹, Tămădăul Mare⁷², Tărtărești, Colentina, Tei, Pipera, Cojasca, Bogați⁷³, Epureni (Huși)⁷⁴, Butculești (Teleorman)⁷⁵, Călugăreni⁷⁶, Poiana⁷⁷, Pîrlita (com. Vasilați, Oltenița), Vlădești (Rîmnicu Vilcea)⁷⁸, Bolsaia (com. Costești, Orăștie)⁷⁹, Piatra Roșie (1 ex.)⁸⁰, Zimnicea⁸¹, Luica (jud. Ilfov, 10 ex.)⁸² etc.

Deși informațiile de care dispunem — sînt destul de lacunare, totuși pe malul drept al Dunării se constată existența monedelor venite dinspre nordul fluviului⁸³. Ele parvin în diferite perioade și semnaleză prezența, dacă nu etnică, cel puțin culturală, a triburilor getice din stînga Dunării sau putem presupune, uneori, chiar a unuia și aceluiași trib getic care-și avea teritoriul său pe ambele maluri.

⁶⁶ Irimia E. Dimian, *Cîteva tezaure de monede grecești și dacice necunoscute, descoperite pe teritoriul RPR*, în SCIV, VI, 1955, 1—2, p. 305.

⁶⁷ Bucur Mitrea, *Descoperirea monetară de la Sfînțești (Teleorman)*, în *Materiale*, I, 1953, p. 522.

⁶⁸ C. Preda, *Asupra descoperirii monetare de la Stăncuța (reg. Galați)*, în SCN, II, 1958, p. 246—247.

⁶⁹ Idem, *Pe marginea unor descoperiri monetare recente*, în SCN, II, 1958, p. 384.

⁷⁰ Bucur Mitrea, *Legăturile comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu Republica română, reflectate în descoperiri monetare*, în SCN, II, 1958, p. 156.

⁷¹ Judita Winkler, *Tezaurul de monede romane republicane de la Satu-Nou (reg. Oradea)*, în SCN, I, 1957, p. 79 și 110.

⁷² Corneliu Secășanu, *Monede din tezaurul de la Tămădăul Mare (reg. București)*, în SCN, I, 1957, p. 31—39.

⁷³ Bucur Mitrea, *Descoperirea monetară de la Tămădăul Mare (reg. București), și problema monedelor celților boi în Dacia*, în SCN, I, 1957, p. 22.

⁷⁴ Dorin Popescu, *Objets de parure géto-daces en argent*, în *Dacia*, VII—VIII (1937—1940), 1941, p. 199.

⁷⁵ Gh. Ștefan, *Un petit trésor de monnaies découvert en Valachie*, în *Dacia*, IX—X (1941—1944), 1945, p. 356.

⁷⁶ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Socialistă România*, în SCIV, 18, 1967, 1, p. 192; idem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques*, în *Dacia*, NS, XI, 1967, p. 379.

⁷⁷ R. Vulpe, *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în SCIV, II, 1951, 2, p. 187.

⁷⁸ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în Republica Populară Română*, în SCIV, XII, 1961, 1, p. 146—147.

⁷⁹ Bucur Mitrea, *Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine în R.S. România*, în SCIV, 16, 1965, 3, p. 606; idem, *Découvertes récentes ou plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, în *Dacia*, NS, IX, 1965, p. 490.

⁸⁰ C. Daicoviciu, *Cetatea dacică de la Piatra Roșie*, București, 1954, p. 75—76.

⁸¹ Bucur Mitrea, *Monede antice și feudale descoperite la Zimnicea*, în SCIV, op. cit., p. 245.

⁸² Maria Chițescu, *Cercetări de teren privind două descoperiri monetare (Căbești, jud. Bacău : drahme histriene și Luica, jud. Ilfov : tetradrahme thasiene)*, în SCN, IV, 1968, p. 448—449.

⁸³ Bucur Mitrea, *Un tezaur cu monede dace descoperit la București de o echipă de muncitori a întreprinderilor Sfatului Popular*, în *Studii și referate privind Istoria României, partea I*, București, 1954, p. 296.

La Beljanovo (Russe), alături de 300 de monede-imitații Filip III, s-au găsit și 3 tetradrahme Filip II, de tipul „cu cioc de rață”, specifice Olteniei⁸⁴; la Gagalea (Russe) s-au mai găsit într-un alt tezaur câteva exemplare care aparțin monetăriei dacice⁸⁵, iar la Russe și Pîrgovo-Russe s-au descoperit două tezaure de monede dacice de tip „Vîrteju-București”⁸⁶. La acestea, adăugăm monedele pomenite mai înainte, adică imitațiile de tip „Larissa”, precum și monedele janiforme. În acest mod, și malul drept al Dunării ne apare, cu toată lipsa noastră de informații, ca o zonă din care nu numai că vin spre nord diferite monede, dar și ca o regiune ce primește din partea stîngă a fluviului unele monede sau poate, el aparține unei zone de circulație monetară comună ambelor țărături.

În urma acestei succinte prezentări, observăm că principalele orientări monetare care constituie o mărturie a legăturilor dintre tracii sud-dunăreni și lumea geto-dacă, sînt următoarele: I. Imitațiile de tip Filip II, monedele de bronz Filip II și Alexandru cel Mare, precum și monedele regilor traci; II. Monedele imitînd drahmele și tetradrahmele lui Alexandru cel Mare și Filip al III-lea Arideul; III. Monedele coloniilor grecești vest-pontice sau de la sud de Haemus; IV. Imitațiile de tip Larissa; V. Imitațiile thasiene.

Monetăria tracică apare pe la sfîrșitul secolului al V-lea î.e.n., prin monedele regilor odryzi Sparadokus și Seuthes I⁸⁷, după care mai putem aminti și de emisiunile lui Saratokos (pe la 400 î.e.n.)⁸⁸, Hebryzelmis⁸⁹, care emite monedă de bronz, Metokos sau Amatokos⁹⁰, Teres și Ketriloris în sec. IV î.e.n.⁹¹, Eminakos, Samma (...), Bergaios, Spokes, Bastareus⁹², și, în fine, ale regilor peoni Lykeios și Patraos⁹³. Monede mai emit și alte triburi tracice, cum sînt decadrahma tribului deronilor

⁸⁴ T. Gerasimov, *Kolektivni nahodki na moneti*, în *Izv. Inst.*, XXV, 1962, p. 288

⁸⁵ *Ibidem*, *Izv. Inst.*, XVII, 1950.

⁸⁶ C. Preda, în recenzia la Winkler, *Judita, Drahma și hemidrahma în sistemul monetar al daco-geților*, în *Acta Musej Napocensis*, III, 1966, p. 75—89 (cu o planșă în text), în *SCIV*, 20, 1969, 2, p. 350—351.

⁸⁷ A. N. Mușmov, *Anticînute moneti i monetite na Bălgarskite țare*, Sofia, 1912, p. 330; E. Muret, *Tétradrachme de Sparadocus, roi des Odryses*, în *Bull. de Corresp. Hell.*, 3, 1879, p. 409—418

⁸⁸ A. Sallet, *Thrakische und makedonische Münzen*, în *Zeit. f. Num.*, 1, 1874, p. 163—171; A. N. Mușmov, *op. cit.*, p. 331.

⁸⁹ W. Wroth, *Greek Coins acquired by the British Museum în 1890*, în *Num. Chronicle*, 1891, p. 117—134; A. N. Mușmov, *op. cit.*, p. 332.

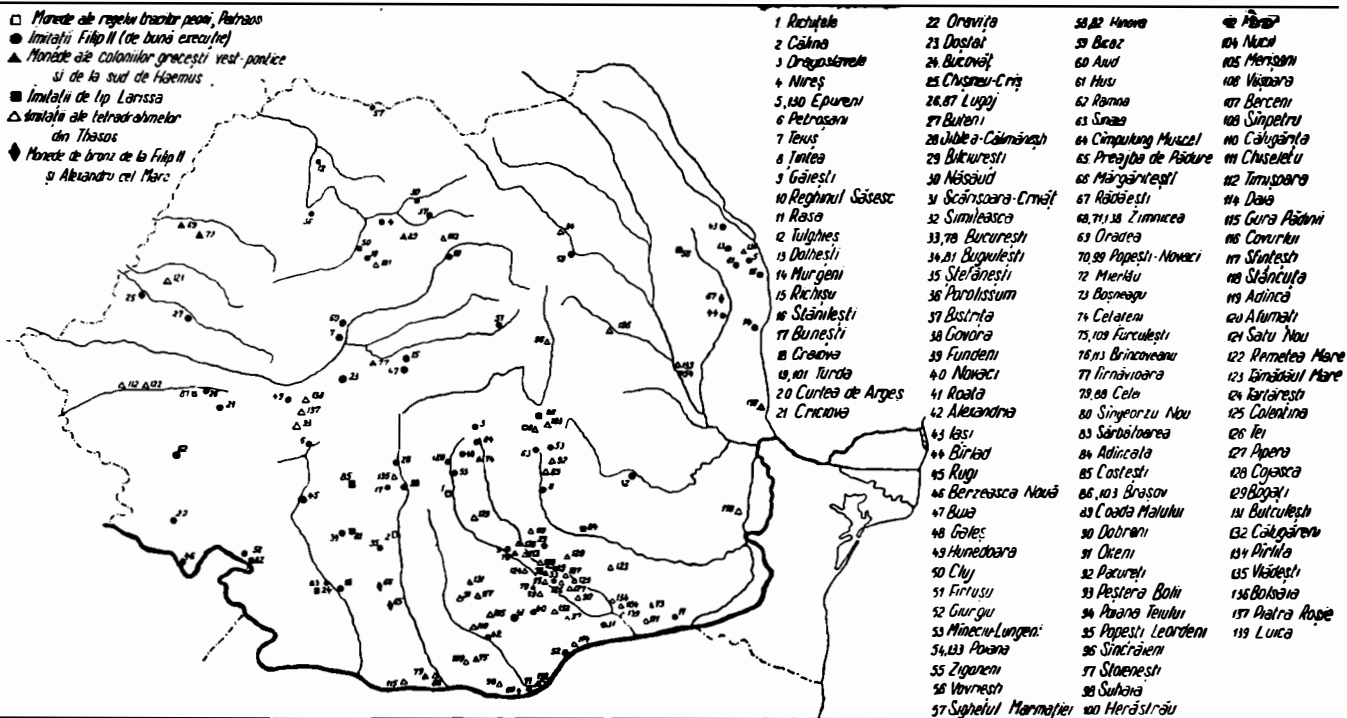
⁹⁰ A. Rogalski, în *Izvestiia-Varna*, XIII, 1962, p. 17—20.

⁹¹ W. Wroth, *op. cit.*, p. 117—134; T. Gerasimov, în *Izvestiia-Institut*, XIX, 1955, p. 123—128; A. N. Mușmov, *op. cit.*, p. 333.

⁹² R. Vulpe, *La succession des rois Odryses*, *op. cit.*, p. 246.

⁹³ H. Gaebler, *Die antiken Münzen von Makedonia und Paionia*, Berlin, 1935, p. 199—205.

- Monede ale regelii tracilor peoni, Patrasa
 ● Imitații Filip II (de bună execuție)
 ▲ Monede ale coloniilor grecești vest-pontice
 și de la sud de Haemus
 ■ Imitații de tip Larissa
 △ Imitații ale tetradrahmelor
 din Thasos
 ◆ Monede de bronz de la Filip II
 și Alexandru cel Mare

1 Răchităle	22 Oravița	58,82 Hnove	86 Ploșni
2 Călina	23 Doștaț	59 Bicoz	86 Nucul
3 Dragănești	24 Bucoviăț	60 Avid	85 Mersani
4 Nireș	25 Chisnău-Criș	61 Husi	108 Visoara
5, 430 Epurenii	26,87 Lugoj	62 Ramoa	87 Berceci
6 Petrosani	27 Butești	63 Sinaia	108 Sîmpetru
7 Teus	28 Ulduș-Călmănești	64 Cîmpulung Muscel	10 Călugărești
8 Tintea	29 Bălcărești	65 Preajba de Pădure	11 Chiseletu
9 Gănești	30 Născăuți	66 Mărgărești	12 Timșoara
10 Reghinul Săseșc	31 Scărnioara-Crăieț	67 Rădăești	14 Dava
11 Răso	32 Simleușca	68, 71, 38 Zimnicea	115 Gura Pădurei
12 Tulgheș	33, 78 București	69 Oradea	86 Corulciu
13 Dolhești	34, 81 Buzăiești	70, 89 Popești-Nouă	117 Sfântest
14 Murgeni	35 Stejănești	72 Mierlu	88 Stăncuța
15 Răchis	36 Porolissum	73 Băneșu	119 Adincă
16 Stănești	37 Băstrj	74 Celareu	120 Alimăuți
17 Bunești	38 Govora	75, 103 Fărcașești	121 Satu Nou
18 Crăciuna	39 Fundeni	76, 111 Brîncoveanu	122 Remeșea Mare
19, 101 Turda	40 Moneci	77 Irimiașoara	123 Țimășoiul Mare
20 Curtea de Argeș	41 Roata	78, 88 Cete	124 Bărbănești
21 Crăciuna	42 Alexandria	80 Sîngeorzu Nou	125 Călețina
	43 Iasi	81 Sărbătoarea	126 Ieși
	44 Birlad	82 Adincăle	127 Apere
	45 Rugi	83 Costești	128 Coșca
	46 Berzeasca Nouă	84, 103 Brăso	129 Băgăi
	47 Buză	85 Coada Mălului	131 Bălcărești
	48 Găleș	90 Dobreni	132 Călugărești
	49 Honeoara	91 Okeni	134 Pirița
	50 Cluj	92 Pacurești	135 Vădăști
	51 Fîrșuș	93 Pesteria Băii	136 Bălcărești
	52 Gurju	94 Păuna Teului	137 Păuna Roșie
	53 Monecu-Lungeni	95 Popești-Leordeni	139 Luca
	54, 133 Poiana	96 Sîncrăeni	
	55 Zăgăreni	97 Stoenești	
	56 Vărnăești	98 Săhăni	
	57 Săpăleuț Marmăjierei	100 Herăstrău	

(sec. VI—V î.e.n.)⁹⁴, iar mai târziu sînt emisiunile lui Seuthes III⁹⁵, ale lui Croios⁹⁶, Skostokos II și Adaios din Kypsela⁹⁷. Unele triburi tracice vor imita, de asemenea, monedele grecești sau chiar pe cele autohtone, cum ar fi imitațiile lui Patraos, ale Maroneii⁹⁸ (mai ales imitațiile de bronz ale Maroneii de după anul 342—341 î.e.n., ale lui Amadok și Teres)⁹⁹.

Deși apar din sec. V î.e.n., putem sublinia că monedele tracice pătrund la nordul Dunării abia la sfîrșitul secolului al IV-lea î.e.n., o dată cu monedele macedonene, ca și cu imitațiile acestora — de origine sudică. Apariția în aceeași perioadă și a monedelor de bronz macedonene la nord de Dunăre, semnifică începutul unei reale circulații monetare, fapt concordant și cu realitățile arheologice și istorice.

Putem conchide că apariția la nord de Istru a monedelor macedonene originale (postume sau nu), a imitațiilor — Filip II bine executate, a monedelor de bronz Filip II și Alexandru cel Mare, ca și a monedelor tracice, a fost aproape concomitentă, putînd exista unele mici diferențe în timp greu de sesizat și care nu pot fi — în ultimă instanță — de maximă importanță. Această pătrundere spre nordul geto-dacic se produce dinspre sudul tracic al Dunării și are loc în jurul anului 300 î.e.n.

Imediat după acest orizont monetar, poate la foarte puțin timp, imitațiile după tetradrahmele și drahmele lui Alexandru cel Mare și Filip al III-lea Arideul vin pe aceeași cale la nord de Istru, dar de această dată monedele respective avînd o răspîndire spațială mai largă decît cele aparținînd primei categorii.

Desprinderea categoriei monedelor coloniilor grecești vest-pontice sau de la sud de Haemus, după părerea noastră, are darul să arate direcția din care continuă să parvină în lumea geto-dacă moneda sudică, ca și a persistenței unor tradiționale legături cu lumea tracilor sud-dunăreni; aceasta, deși acum este epoca mării dezvoltări a monetăriei dacice.

La rîndul lor, imitațiile tip „Larissa” constituie — pentru noi, dovada numismatică sigură a menținerii unor legături între triburile

⁹⁴ T. Gerasimov, *Dekadrahma na trakiiskoto pleme Derani*, în *Izv. Inst.*, XX, 1955, p. 576—577 (rez. în franceză, p. 577—578).

⁹⁵ N. A. Muschmov, *Münziunde aus Bulgarien*, în *NZ*, 51 (11), 1918, p. 43—54; idem, *Einige Umgeprägte thrakische und makedonische Münzen*, în *Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien*, 11, 1918, p. 17—18; F. Schönert-Geiss, *Literaturüberblicke der griekischen Numismatik Thrakien*, în *Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte*, 15, 1965, p. 171—172, nr. 315.

⁹⁶ Th. Gerasimov, *Rate Coins of Thrace*, în *NC*, s.n., XVII, 1957, p. 1—5, pl. I.

⁹⁷ G. Mihailov, *La Thrace aux IV-e et III-a siècle avant notre ère*, în *Athenaeum*, NS, 39, 1961, 1—2, p. 31.

⁹⁸ T. Gerasimov, în *Izv. Inst.*, XXVI, 1963, p. 270—272; J. Jurukova, în *Izv. Inst.*, XXVIII, 1965, p. 123—128.

⁹⁹ J. Jurukova, *Trakiiski podrajenia na bronzovi moneti na Maroneia*, în *Izv. Inst.*, XXVIII, 1965, p. 122—128 (rezumat în limba franceză, p. 128).

getice de pe ambele maluri ale Dunării, chiar atunci cînd moneda geto-dacică a ajuns la maxima sa înflorire.

De asemenea, imitațiile după tetradrahmele thasiene — găsite de cele mai multe ori împreună cu tetradrahmele thasiene originale, indică un drum pe uscat spre Dunăre, de-a lungul Peninsulei Balcanice și pentru monedele din Thasos și pentru cele create de tracii sud-dunăreni.

O dată cu aceste monede vin, de altfel, și alte piese monetare, reprezentînd aceeași proveniență sud-dunăreană. Ne gîndim la monedele emise de cel de-al doilea regat odryd sau la acelea din lumea elenistică asiatică.

Ajunși la capătul acestei sumare prezentări a legăturilor monetare dintre tracii sud-dunăreni și lumea geto-dacică, putem remarca, după cum reiese și din harta anexată (harta I), că în jurul anilor 300 î.e.n., cînd apare primul orizont monetar discutat, descoperirile se grupează în zona apropiată de Dunăre, ca, pe măsură ce ne apropiem de secolul I î.e.n., ele să se înmulțească și în zona arcului carpatic, fenomen corespunzător și evoluției culturii materiale autohtone din această perioadă.

Fără a pretinde că am epuizat discuția, credem că ne-am făcut doar datoria de a reveni, în stadiul actual al documentării, la acest aspect al circulației monetare antice de pe teritoriul patriei noastre care, evident, îndeamnă la concentrarea atenției noastre — din ce în ce mai mult asupra zonei de la sudul Dunării, în lumea tracilor sudici, unde vom putea găsi, probabil — și unele explicații ale apariției monetăriei dacice sau chiar a evoluției ei.

MONETARY DISCOVERIES AND THE CONNECTIONS BETWEEN THE SOUTH-DANUBIAN THRACIANS AND THE GETO-DACIAN WORLD

SUMMARY

As the origin of Latène in the North of the Danube is still discussed, we consider that the numismatics can help the analyzing of this process.

There are monetary discoveries which come from the South of the Danube, showing the Thracian origin of some of the first coins who circulated on the territory of our country.

There are five monetary strata which attest the connections between the South-Danubian Thracians and the Geto-Dacian world: I. The imitations of Philip II-type (see on the map num. 3—64), the bronze coins of Philip II and Alexander the Great (see on the map num. 65—68), as well as the coins of the Thracian kings ((on the map num. 1—2); II. The coins which imitate the drachmas and tetradrachmas of Alexander the Great and Philip III Arideus; III. The coins of the West-Pontic Greek colonies or of the colonies from the South of Haemus (see on the map num. 70—80); IV. The

imitations of Larissa type (on the map num. 80—85); V. Thasian imitations (see on the map num. 86—139).

At the end of the IV-th century before our era entered at the North of the Danube the coins of the Thracian kings at the same time with the Macedonian coins and their imitations of South origin. At the same time there appear at the North of the Danube the Macedonian bronze coins. All these penetration show the beginning of a real monetary circulation in the North-Danubian zone.

At the South of the Danube it is realized the presence of some coins which have come from the North of the river (at Beljanovo-Russe, Gagalea-Russe, Russe, Pirgovo-Russe).

About at 300 before our era the discoveries are grouped near the Danube, during the following centuries, the discoveries increase in the other Geto-Dacian regions too.

FIGURE EXPLANATIONS

Fig. 1. — The map of the Socialist Republic of Romania with the Thracian monetary discoveries, the bronze coins of Philip II and Alexander the Great, coins of the West-Pontic Greek colonies, the imitations of Larissa type, as well as Thasians imitations.
